

Gergely"-ként a budai udvarban, miközben a primásnak hitt Gregorio egyre-másra okozza a nevelésnél nevelésesebb bonyodalmakat, mint tudódik ki az igazság végül, s oldódik meg a király számára nagyon kellemetlen helyzet. Az eléggé romantikus történet, melyet Mikszáth a maga fáradhatatlan, izes és színes elbeszélő-bőségével ad elénk, arra is módot nyújt az írónak, hogy csillogó szatírájában mártsa meg a XV. század feudális nagyurait, elvilágiasodott papjait. Remek részletekben, mesteri jellemzésekben bővelkedik a kisregény: Béatrix, a cselszövő aszszony, a „mameluk” udvar, a kis primás bevonulása székhelyére, s végül a cselekmény szatirikus csúcspontja, a királynak és környezetének esztergomi látogatása. Güny és meghatódottság igazi mikszáthi ötvözete az elbeszélés, s csupán azt sajnálhatjuk, hogy az író túlságosan negatív módon ábrázolta Mátyást, a magyar történelemnek ezt a nagy és haladó szellemű alakját. Különbözőben nagyon érdekes olvasmány e kisregény. Viszont egyet nem értünk: miért kellett ebben a kiadásban a XIX. század végének, Mikszáth korának magyar helyesírását megtartani? A cz-ke-t es egyéb írásbeli avultságokat ki kellett volna a kiadónak küszöbölnie.

ANGYAL ENDRE

PAP KÁROLY: AZAREL. (Franklin.)

A polgári történések kedvenc szórakozása volt a társadalom nagy bajainak okát a nemzedéknevelés problémáiban keresni. Hiszen amióta világ a világ, az idősebb nemzedék mindig szemben állt a fiatalabbal. A fiúk fellázadtak az apák, vagy nagyapák zsarnoksága ellen s a lázadás győzelmeként kicseréltek néhány képförmedvényt a falon, más hasonló mázelmányokra, átrendezték a könyvszekrényt, leporolták a bútorokat s az élet folyt tovább a maga megszokott rendjében.

Azarel Gyurka lázadásának gyökerei a családon belüli ellentétben keresendők. Az öntudatra ébredt kistüi életét titkos félelmek és még titkosabb fétsékek irányítják. A vallásörült nagyapa zsarnoksága szörnyű. Szabadulni igyekszik, — de a szabadulás talán még rosszabb, mert a félelem helyébe az unalom lép. A polgári jóléttel berendezett szülői ház nem hajlandó mesebárlangá változni... „Árpád és a hét vezér nem lép ki a blondel keretből...” Testvérei, s a felnőttek sem értik meg, kicsit talán bolondnak tartják.

Érdekes lenne végigkísérni Azarel Gyurka emberré fejlődésének útját. Ho-

gyan száll szembe egyedül az egész világgal, hogyan leplezi le a felnőttek istensáfárkodását s az egész rosszulmegcsinált életét. Ez a kétségkívül egyre tudatosuló lázadás az egyén „zendülésének” útja. Ki akar törni a kapitalista társadalom által rákényszerített körből, de teljesen figyelmen kívül hagyja a társadalom reális erőit.

Természetesen ez a kitörés nem sikerül. A csavargóvá lett Azarel Gyurka visszabújik a kissé áporodott szagú polgári fészek óvóhelyére és igyekszik helyrehozni mindazt, amit a család és a társadalom ellen vétett.

— „En beteg voltam és mindent elfeledtem”. — Papp Károly, az író azonban nem felejtett, hiszen tudjuk, hogy egész élete határozott és becsületes állásfoglalás volt a fennálló társadalmi rend ellen. Azarel Gyurka spontán lázadása nem tud lehatolni a dolgok gyökeréig; felveti, de nem tudja megoldani a problémákat. A könyv mindemellett komoly, figyelemre méltó munka — Pap Károlynak talán legszebb regénye — s a Franklin-Társulat igen helyesen tette, hogy nemrégiben a könyv második kiadását megjelentette.

BOZÓ LASZLÓ

TERSÁNSZKY. J. JENŐ: EGY KÉZIKOCSI TÖRTÉNETE. (Révai.)

A németek bevonulásával veszi kezdetét egy kézikocsi története. A fordulat, néhol meghökkentő, máskor kacagtató események — amelyek e kézikocsiszám köré szövődnek — bepillantást nyújtanak a Horthy-rezsimet kiszolgáló társadalom rothadó, belső világába. Alakok mozognak a színen, akikre bizton építhetett ez a rendszer, ám felismerjük az öntudatos, proletár-arcokat is, akik jól tudják, miként viselkedjenek a teuton-bandák győzelmi rikácsolásai, majd meg barbár terrorja idején. — A regény tipikus Tersánszky-mű: hibátlan cselekménybonyolításával, könnyed elbeszélőhangjával, s nagyobb-részt neveléses, torz — ám mégis valóságos — figurákkal. Ezúttal azonban a történelmi keret folytán több benne a komor hang, mint más könyveiben. Ez viszont érthető, hiszen az író a magyar nép egyik legszűkebb korszakába vezet vissza az olvasót s elmondhatjuk, hogy szomorú hitelességgel. Gyilkosok és hősök tűnek fel a könyv lapjain, üldözők és üldözöttek viaskodását látjuk. Míg végül a kézikocsi, — teljesítve azt a hivatását, amit az író regénye központjaként neki szánt, — a főváros felszabadulásának pillanatában egy égő cigarettavégtől kigyulladva elpusztul. A könyv Tersánszky jólismert és kedvelt,